

Utbildningsutskottets betänkande

1976/77: 17

med anledning av propositionen 1976/77: 100 såvitt gäller anslag till gymnasiala skolor m. m. jämte motioner

1. **Bidrag till driften av gymnasieskolor.** Regeringen har i propositionen 1976/77: 100 bilaga 12 (utbildningsdepartementet) under punkten D 18 (s. 304—321) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att meddela bestämmelser om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning i enlighet med vad som förordats i propositionen,

2. bemyndiga regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att möjliggöra en fortsatt avveckling av Ingemundskolan,

3. godkänna de grunder för statsbidrag till inbyggd vårdutbildning som förordats i propositionen,

4. till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 2 026 500 000 kr.

Vid riksmötet 1975/76 väckt motion

1975/76: 1425 av fru Ingvar-Svensson (c) och fru Fredrikson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen till känna att yrkes- och arbetslivserfarenhet skall ge 0,04 poäng/månad för de första 12 månaderna vid inträde till de yrkesinriktade linjerna i gymnasieskolan.

Vid riksmötet 1976/77 väckta motioner

1976/77: 146 av herr Håkansson i Trelleborg (s) och fru Sandéhn (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att gymnasieutredningen får i uppdrag att utreda frågan om en vidgad musikutbildning av individuell karaktär inom gymnasieskolan i enlighet med vad som i motionen anförts,

1976/77: 151 av herr Persson i Karlstad (s) och fru Nilsson i Sunne (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att försöksverksamhet med särskild samordnad gymnasieskola, B-form (SSG-B), anordnas i sju kommuner, Strömstad, Malung, Härjedalen, Arvidsjaur, Jokkmokk, Pajala och Årjäng, dvs. en utökning med sistnämnda kommun,

1976/77: 198 av herrar Svanström (c) och Bengtsson i Göteborg (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om utredning av möjligheterna att anordna en för eleverna kostnadsfri körkursutbildning i det allmänna skolväsendets regi,

1976/77: 279 av herr Olsson i Edane m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att linjer och specialkurser inom

gymnasial vårdutbildning även i fortsättningen, framför allt i glesbygder, får bedrivas utan krav på klasser med 30 elever,

1976/77: 367 av herr Andersson i Lycksele m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. hos regeringen ger till känna vad som i motionen anförts beträffande behovet av utbyggnad av musikutbildning vid gymnasium i Norrland,

2. beslutar att, utöver vad som föreslås i proposition 1976/77: 100, ytterligare en ort får inrätta musiklinje,

1976/77: 371 av herr Gustafsson i Borås m. fl. (fp, c, m) vari yrkas att riksdagen beslutar hemställa att regeringen föranstaltar om en utredning om Textilinstitutets i Borås framtida roll och verksamhet,

1976/77: 376 av herr Nilsson i Östersund m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen

1. begär förslag om att viss försöksverksamhet med maskinförarutbildning med utgångspunkt i maskinförarutbildningskommitténs förslag snarast igångsätts,

2. begär att ifrågavarande utbildning förläggs till Bräcke kommun i Jämtlands län,

1976/77: 494 av herrar Lövenborg (vpk) och Häll (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om åtgärder i syfte att förbättra utbildningen inom gruvnäringen och att åtgärder vidtas för att integrera densamma med gymnasieskolan samt att försöksverksamhet med tvåårig specialkurs för gruv- och mineralteknik snarast inleds vid gymnasieskola i Malmberget,

1976/77: 495 av fru Mårtensson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att skogs- och byggmaskinförarutbildningen förläggs till Ljusdal,

1976/77: 496 av herr Palme m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. beslutar att hos regeringen hemställa att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att planera korta, yrkesinriktade och påbyggbara kurser i gymnasieskolan från höstterminen 1977, motsvarande 2 000 årselevplatser, i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. beslutar begära att regeringen uppdrar åt skolöverstyrelsen att införa s. k. modifierad intagning till gymnasieskolan i hela landet fr. o. m. läsåret 1978/79 i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om introduktionskurser,

1976/77: 497 av herr Segerstedt m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att den i budgetpropositionen (bil. 12 s. 319) föreslagna för-

söksverksamheten med kombination av gymnasieskolstudier och elitidrott vidgas till att avse även ett skidororienteringsgymnasium i Ånge,

1976/77: 501 av herr Ångström m. fl. (fp, c, m) vari yrkas att riksdagen beslutar att till Skellefteå lokalisera en av de tre musiklinjer på gymnasial nivå som föreslås bli inrättade i riket,

1976/77: 772 av herr Eliasson (c) vari yrkas att riksdagen uttalar att ett skidgymnasium lokaliseras till Sollefteå,

1976/77: 778 av fru Lindquist (m) vari yrkas att riksdagen uttalar att den försöksverksamhet med gymnasieskolstudier och elitidrott, varom riksdagen kan komma att besluta, bör omfatta lagidrotterna fotboll, handboll, basket och ishockey, och att denna försöksverksamhet bör förläggas till Göteborg,

1976/77: 781 av fröken Nilsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att gymnasielinje i musik snarast inrättas i Boden,

1976/77: 782 av fru Nilsson i Kristianstad m. fl. (c, m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhäller om förslag till ökat stöd till företagskolor och inbyggda skolor,

1976/77: 791 av fru Sundberg m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen till regeringen uttalar att 31 § i förordningen (1971:424) om kommunal och statlig vuxenutbildning bör kompletteras på sätt som anges i motionen,

1976/77: 1148 av herrar Boo (c) och Rämgård (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om att ge orter av Leksands storlek och struktur möjlighet att anordna för högskolan behörighetsgrundande linjer snarast prövas,

1976/77: 1153 av herr Häll m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att Gällivare kommun får ingå i den av skolöverstyrelsen den 3 december 1975 (Dnr S 75:3365) föreslagna försöksverksamheten med kombination av gymnasieskolutbildning och idrottsutövning fr. o. m. läsåret 1976/77 eller den senare tidpunkt som beslutas gälla för försöksverksamheten i övriga kommuner,

1976/77: 1154 av herr Johansson i Hållsta (c) och fru Nilsson i Kristianstad (c) vari yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen anhälla om snara åtgärder i syfte att snarast ändra den nuvarande tvååriga trädgårdskursen till linje inom gymnasieskolan,

1976/77: 1174 av fru Winther (fp) och herr Jonsson i Alingsås (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna att kommunerna genom skolstyrkelse och gymnasieskola i ökad utsträckning skall anordna speciella kortkurser för elever som efter grundskolan inte

går vidare till gymnasieskolan eller jämförbara skolformer eller som saknar arbete,

1976/77: 1300 av herr Palmc m. fl. (s) såvitt gäller yrkandet att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i den till socialförsäkringsutskottet remitterade motionen 1976/77: 1298 anförts om specialkurser i gymnasieskolan för omsorg om psykiskt utvecklingsstörda (yrkandet 3),

1976/77: 1316 av herr Johansson i Skärstad m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning om införande av trafikutbildning som leder fram till körkort för bil dels på skolschemat i gymnasiet, dels i form av kostnadsfria kurser i samhällets regi,

1976/77: 1331 av herr Hagel m. fl. (vpk) — i motionen hänvisas till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1976/77: 1330 — vari yrkas att riksdagen uttalar att kommunerna ges särskilda resurser att ordna yrkesutbildning och yrkeskurser på invandrarpråk.

Utskottet

Regeringen beräknar för budgetåret 1977/78 medel för 102 680 helårsplatser i intagningsklasser inom gymnasieskolans grundskoleanknutna del. När det gäller de minst treåriga linjerna innebär regeringens förslag en ökning av antalet intagningsplatser på humanistisk linje, naturvetenskaplig linje och teknisk linje. För de mera utpräglat yrkesinriktade tvååriga linjerna föreslås en ökning av antalet intagningsplatser på främst distributions- och kontorslinje, el-teleteknisk linje, verkstadsteknisk linje och vårdlinje. Utskottet tillstyrker regeringens dimensioneringsförslag i vad det gäller gymnasieskolans grundskoleanknutna del (den s. k. stora ramen).

För specialkurser som är kortare än ett år eller vilka förutsätter tidigare gymnasial utbildning eller viss ålder (den s. k. lilla ramen), räknar regeringen med en total intagningskapacitet motsvarande 25 540 årselevplatser.

Inom sistnämnda ram bör enligt propositionen 250 årselevplatser beräknas för *korta yrkesinriktade kurser*.

Motionerna 1976/77: 496 (yrkandena 1 och 3), 1976/77: 791 och 1976/77: 1174 behandlar samtliga frågor om utbildningsåtgärder för ungdomar mellan 16—19 år som är arbetslösa och som tillgodoses mindre väl genom nuvarande utbildningsutbud.

I motionen 1976/77: 496 yrkas att fr. o. m. höstterminen 1977 skall inom den s. k. lilla ramen avsättas 2 000 årselevplatser för yrkesinriktade korta och påbyggbara kurser. Vidare föreslår motionärerna sär-

skilda informationsinsatser m. m. beträffande s. k. introduktionskurser för elever som inte går vidare till gymnasieskolan.

Enligt motionen 1976/77: 1174 bör riksdagen anmoda regeringen att vidta sådana åtgärder att kommun får skyldighet att anordna speciella kortkurser för bl. a. arbetslös ungdom.

I motionen 1976/77: 791 påpekas att den yrkesinriktade delen av den kommunala vuxenutbildningen numera rymmer ett stort antal kurser som har olika längd och som genom olika kombinationsmöjligheter kan tillgodose individuella utbildningsönskemål. Bland dagens helt eller delvis arbetslösa ungdomar finns det, menar motionärerna, många som tidigt kommit ut i förvärvslivet och som efter t. ex. ett halvårs arbetslivserfarenhet vill studera en kortare yrkesinriktad kurs inom kommunal vuxenutbildning. Motionärerna anser att nuvarande bestämmelser beträffande åldersgräns om 18 år för tillträde till kommunal vuxenutbildning fortfarande bör vara huvudregel. De bör emellertid enligt deras mening kompletteras med en särskild bestämmelse, som gör det möjligt för de som är 16 år och som har 6 månaders arbetslivserfarenhet att bli antagen till särskild yrkesinriktad utbildning om vederbörande bedöms ha förutsättningar att följa utbildningen i fråga.

Enligt utskottets uppfattning kan förslaget i motionen 1976/77: 496 om 2 000 årselevplatser för kortare yrkesinriktade kurser inom gymnasieskolans lilla ram om 25 540 platser få som yttersta konsekvens att annan angelägen utbildning inom denna ram, t. ex. utbildning av personal till förskolan och fritidsverksamhet för barn, måste minskas.

Regeringen har den 3 februari 1977 beslutat att från förevarande anslag får bestridas utgifter för korta yrkesinriktade kurser, introduktionskurser för invandrarungdom m. m. med högst 15 milj. kr. Det totala antalet elevplatser som fastställts för gymnasieskolan får överskridas med 1 700 årselevplatser för sådan kursverksamhet. Bestämmelserna får tillämpas på verksamhet som bedrivs fr. o. m. början av vårterminen 1977 t. o. m. utgången av höstterminen 1977.

1 700 årselevplatser motsvarar ca 10 000 platser i kurser om i genomsnitt 6 veckor. Utbildningsplatserna skall fördelas på länskolnämnderna för att kommunerna snabbt skall få möjlighet att anordna kurserna, vilket innebär att de lokala skolstyrelserna kommer att få en betydelsefull roll i förverkligandet av regeringens beslut. Regeringen har vidare beslutat att ett extra statsbidrag skall utgå till uppföljande studie- och yrkesorientering och att ungdomar som genomgår ifrågavarande yrkesinriktade kurser skall få utbildningsbidrag under högst 10 veckor på samma villkor som gäller för ungdom som genomgår viss arbetsmarknadsutbildning. Kommunerna får särskild ekonomisk ersättning för kostnader i samband med de kortare kurserna.

Enligt uppgift från skolöverstyrelsen (SÖ) anordnades under sist halvåret 1976 introduktionskursen "Arbetsliv och utbildning" för ca

4 700 deltagare på ett stort antal orter. Även introduktionskursen "Studievägar och arbetsliv" har anordnats. Utskottet ser det som angeläget att informationen om dessa kurser förstärks och att man underlättar för lokalt och regionalt ansvariga myndigheter att anordna dem.

Förslaget i motionen 1976/77: 791 att den som är 16 år och har 6 månaders arbetslivserfarenhet under vissa förutsättningar skall få antagas till särskild yrkesinriktad kurs inom kommunal vuxenutbildning kan vara ytterligare en åtgärd för att stimulera så många som möjligt av dem som inte går vidare till gymnasieskolan att skaffa sig en grundläggande yrkesinriktad utbildning. Utskottet är i princip positivt till denna tanke. Utredningen om den gymnasiala utbildningen (U 1976: 10) skall bl. a. undersöka förutsättningarna för ett närmande mellan likartad utbildning i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning samt arbetsmarknadsutbildning. Det är utskottets förhoppning att utredningens förslag skall kunna ge en samlad lösning på olika frågor om kursutbud och ålderskrav. Detta mera långsiktiga utredningsarbete bör dock inte utesluta att regeringen redan nu anpassar nämnda intagningsbestämmelser till förändringarna i ungdomens arbetsmarknadssituation.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna 1976/77: 496 (yrkandena 1 och 3), 1976/77: 791 och 1976/77: 1174 inte behöver föranleda någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet tillstyrker propositionens dimensioneringsförslag i vad gäller specialkurser som är kortare än ett år eller vilka förutsätter tidigare gymnasial utbildning eller viss ålder. Utskottet vill i sammanhanget understryka vikten av att utbildning av personal till förskolan och fritidsverksamhet för barn kommer till stånd i den utsträckning som kommunerna önskar.

S. k. *modifierad intagning* innebär att eleverna söker till gymnasieskolan på betyg från nionde årets hösttermin och redan under vårterminen i årskurs 9 får ett preliminärt intagningsbesked. Vårterminen kan därigenom användas för studie- och yrkesorientering för de elever som inte fått sina val tillgodosedda eller som fortfarande är osäkra i sitt studie- och yrkesval.

I motionen 1976/77: 496 (yrkandet 2) föreslås att riksdagen begär att SÖ skall införa modifierad intagning till gymnasieskolan i hela landet fr. o. m. läsåret 1978/79.

För närvarande pågår försöksverksamhet med modifierad intagning i förening med uppföljande studie- och yrkesorientering i ett antal kommuner. I propositionen (s. 257) föreslår föredragande statsrådet att den uppföljande studie- och yrkesorienteringsverksamheten budgetåret 1977/78 får omfatta samtliga kommuner i landet. Det är naturligt att även det modifierade intagningsförfarande man prövat i försökskommunerna får tillämpas i samtliga kommuner i nära anslutning

till den uppföljande studie- och yrkesorienteringen. Enligt uppgift från SÖ förbereds för närvarande anvisningar för intagning i gymnasieskolan med utgångspunkt i detta förhållande. Ett servicematerial, "Modificerad intagning, uppsökande studie- och yrkesorientering", har utarbetats av SÖ hösten 1976 som hjälp för kommunerna att planera verksamheten utifrån sina skilda förutsättningar.

Enligt vad utskottet inhämtat behandlar 1973 års betygsutredning frågor om intagning till gymnasieskolan. Utskottet anser att riksdagens ställningstagande till intagningssystem m. m. för gymnasieskolan bör anstå tills betygsutredningen lagt fram sina förslag och remissbehandling av desamma ägt rum.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet att yrkandet 2 i motionen 1976/77: 496 inte bör bifallas av riksdagen.

Föredragande statsrådet är inte nu beredd att ta ställning till ett förslag från SÖ rörande *specialkurser för omsorg av psykiskt utvecklingsstörda*.

Utskottet har inhämtat att SÖ:s förslag inkom till regeringen vid en tidpunkt då budgetarbetet var så långt framskridet att det inte var möjligt att ta upp nya förslag till behandling.

SÖ bör återkomma till frågan i sin anslagsframställning för budgetåret 1978/79. Utskottet utgår från att förslaget kommer att genomföras fr. o. m. budgetåret 1978/79. Med hänvisning till vad utskottet anfört i ärendet anser utskottet att yrkandet i motionen 1976/77: 1300 om en modernisering av nuvarande kurser för omsorg om psykiskt utvecklingsstörda (yrkandet 3) inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen 1976/77: 1331 yrkas att kommunerna skall ges särskilda resurser för att anordna *yrkeskurser på invandrarspråk*.

I propositionen 1975/76: 118 om hemspråksundervisning för invandrarbarn föreslogs bl. a. — i syfte att öka rekryteringen till gymnasieskolan av invandrarungdomar — förberedande verksamhet med korta introduktionskurser i gymnasieskolan för de ungdomar som inte är förberedda att gå direkt in i det fasta studiesystemet. Riksdagen anslöt sig härtill (UbU 1975/76: 33, rskr 1975/76: 391). Regeringen har vidare — som framgått av det föregående — den 3 februari 1977 beslutat att ett ökat antal s. k. korta yrkesinriktade kurser skall anordnas i gymnasieskolan redan under innevarande budgetår. Förhoppningen är att dessa kurser även skall nå ut till de invandrarungdomar som nu inte söker till gymnasial utbildning.

De insatser som i Sverige görs på språkundervisningens område för de många barn som invandrat till vårt land är betydande. Sverige torde vara det enda land i världen som har ålagt de lokala skolledningarna att

ge invandrarbarn undervisning eller — för förskolans barn — träning i deras hemspråk. Riksdagen har tidigare i år fattat beslut om statsbidrag till kommunernas hemspråksundervisning och hemspråksträning (prop. 1976/77: 22, UbU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 111).

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionen 1976/77: 1331 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Genom beslut år 1970 har Kungl. Maj:t medgivit att i gymnasieskolan försöksvis får finnas en tvåårig *musiklinje*. Linjen får anordnas vid gymnasieskola för vilken någon av följande kommuner är huvudman, nämligen Stockholm, Göteborg, Malmö, Karlstad och Härnösand. Antalet intagningsklasser är två i Stockholm samt en på var och en av de övriga orterna. Syftet med den tvååriga musiklinjen är att tillfredsställa clevernas önskemål om en yrkesmässigt betonad musikalisk utbildning med möjlighet till mera specialiserade studier i musik, samtidigt som linjen skall kunna utgöra grund för fortsatta studier utanför den musikaliska sektorn.

SÖ har år 1975 föreslagit att den försöksvisa utbildningen i framtiden skall organiseras i form av en tvåårig musiklinje och en kompletterande ettårig specialkurs. I propositionen beräknas medel för att möjliggöra att en högre specialkurs på försök anordnas på tre av de orter som nu har musiklinje.

I motionen 1976/77: 367 föreslås att musiklinje förläggs till gymnasieskola i Västerbottens län och att en specialkurs i musik förläggs till Härnösand. Motionerna 1976/77: 501 och 1976/77: 781 innehåller yrkanden om förläggning av musiklinje till Skellefteå respektive Boden:

Musikutbildning är på grund av det stora antalet lärare tämligen kostsam. Kostnaderna per klass av musiklinjen beräknas således till 0,8 milj. kr. och per klass av specialkursen till 0,5 milj. kr. (1976 års lönenivå). Mot denna bakgrund är det enligt utskottet naturligt att utbyggnaden av gymnasieskolans musikutbildning sker successivt. För försöksverksamheten i dess helhet är det mest värdefullt att utbildningen nu kan utökas med ytterligare ett läsår i form av en specialkurs.

Det bör få ankomma på SÖ att bestämma lokaliseringen av de tre i budgetpropositionen föreslagna specialkurserna i musik. Utskottet vill påpeka att riksdagen inte brukar ta ställning till lokaliseringen av enskilda klasser av linjer men väl till dimensioneringen av gymnasieskolans linje- och specialkursorganisation. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna 1976/77: 367, 1976/77: 501 och 1976/77: 781.

Frågan om vidgade möjligheter till musikutbildning av individuell karaktär för elever i gymnasieskolan behandlas i motionen 1976/77: 146.

Organisationskommittén för högre musikutbildning (OMUS) har i betänkandet (SOU 1976: 33) "Musiken — människan — samhället" behandlat *den förberedande musikutbildningen* och statens ansvar för den utbildning som krävs för tillträde till den högre utbildningen på musikområdet. Ett antal förslag läggs fram i syfte att förbättra möjligheten till förberedande musikutbildning i gymnasieskolan, bl. a. genom kommunal musikskola. Beredningen av OMUS' betänkande pågår för närvarande i utbildningsdepartementet. Med hänvisning härtill anser utskottet att motionen 1976/77: 146 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

När gymnasieskolans vårdlinje infördes den 1 juli 1971 innebar detta stora förändringar för de vårdutbildningar som linjen avlöste. Bl. a. skulle elevantalet i klasserna ökas från 16 till 30. Dessa förändringar ställde stora krav på skolorganisationen och medförde behov av bl. a. fler praktikplatser, större lokaler samt mer utrustning. Kungl. Maj:t bemyndigade därför SÖ år 1970 att övergångsvis under två läsår medge att klass fick omfatta högst 16 elever inom bl. a. vårdlinjen, om särskilda skäl förelåg. Genom nytt beslut år 1974 bemyndigade Kungl. Maj:t SÖ att tills vidare, dock längst t. o. m. läsåret 1978/79, medge att klass får omfatta högst 16 elever på vårdlinjen. Kungl. Maj:t förut-satte härvid att SÖ skulle eftersträva att övergången till enbart klasser med 30 elever på vårdlinjen är slutförd i och med utgången av läsåret 1978/79.

I motionen 1976/77: 279 behandlas frågor om klasstorlek inom gymnasieskolans *vårdlinje och specialkurser på vårdområdet* liksom konsekvenserna av en övergång till enbart klasser om 30 elever.

I skrivelse till regeringen i december 1976 angående utbildning till undersköterskor har SÖ framhållit att klasser om 16 elever måste kunna anordnas med hänsyn till bl. a. knappheten på praktikplatser och brist på lokaler avsedda för mer än 16 elever. Därtill kommer att arbetsgivaren anses inte ha möjlighet att låta 30 sjukvårdsbiträden på en gång vara tjänstlediga för deltagande i undersköterskeutbildningen. I propositionen anges att de nya läroplaner för utbildning av vårdbiträden och undersköterskor som nu försöksvis prövas bör få tillämpas generellt fr. o. m. budgetåret 1977/78. Föredragande statsrådet anför vidare att utbildningen i regel bör anordnas i klasser om 30 elever.

Utskottet vill med anledning av motionen 1976/77: 279 och propositionen i denna del anföra följande.

Alternativa delningstal för linje och specialkurser gör det möjligt för skolstyrelser och utbildningsnämnder att välja den klasstorlek som är mest lämplig utifrån lokala förutsättningar, t. ex. skollokalernas storlek, tillgången på praktikplatser och behovet av utbildning för en viss yrkesgrupp inom regionen. Härigenom kan även antalet vakanta elev-

platser i klasserna hållas lågt i jämförelse med vad som skulle bli fallet om klasser om 30 elevplatser inrättades generellt.

Utskottet finner det angeläget att utbildningens volym inte minskar. Samtidigt måste framhållas att ifall klasser med 30 elevplatser läggs ut på samtliga orter som nu har klasser med 16 elevplatser kommer den av statsmakterna fastställda ramen för antalet intagningsplatser till gymnasieskolans vårdutbildningar att väsentligt överskridas och kostnaderna blir svåra att överblicka. En strävan att koncentrera vårdutbildningen till en eller ett par gymnasiorter inom ett län kan medföra en rekryteringshämmande effekt. Befintliga praktikplatser för vårdutbildningen är begränsade och utbildningen måste därför planeras så att ett maximalt utnyttjande av praktikplatser blir möjligt. Redan nu finns på en del orter vårdutbildning inrättad med klasser på 16 elevplatser, även om huvudprincipen är 30 elevplatser.

Delningstalet 30 för klass på vårdlinjen och specialkurs inom gymnasieskolans vårdsektor bör eftersträvas och tillämpas på skolor där förutsättningar härför finns. Möjlighet att anordna klasser med 16 elevplatser inom gymnasieskolans vårdsektor bör finnas på skolor där förutsättningar för större klasser saknas. Riksdagen bör med bifall till motionen 1976/77: 279 och med anledning av propositionen ge denna uppfattning till känna för regeringen.

Enligt propositionen bör en *försöksverksamhet med kombination av gymnasieskolstudier och elitidrott* starta läsåret 1977/78 under SÖ:s ledning i samverkan med Riksidrottsförbundet. Försöksverksamheten bör förläggas till högst 13 kommuner och omfatta olika idrottsgrenar och högst 148 elever totalt. Det bör enligt propositionen ankomma på SÖ att i samverkan med Riksidrottsförbundet, inom dessa ramar, bestämma lokalisering, dimensionering och inriktning på idrottsgren.

Utskottet har inget att erinra mot att beslutanderätten i ärendet decentraliseras på sätt regeringen föreslagit och tillstyrker även i övrigt regeringens förslag. Utskottet har härmed avstyrkt motionerna 1976/77: 497, 1976/77: 772, 1976/77: 778 och 1976/77: 1153 om lokalisering av försöksverksamheten till vissa orter m. m.

Motionerna 1976/77: 376 och 1976/77: 495 innehåller yrkanden om att försöksverksamhet med *maskinförarutbildning* skall startas vid gymnasieskolan i Bräcke kommun, respektive Ljusdals kommun.

Frågan om resurser för försöksverksamhet med maskinförarutbildning förelades riksdagen första gången i propositionen 1975/76: 100 bil. 10 (s. 285). Riksdagen godtog därvid föredragandens förslag att några resurser inte skulle ställas till förfogande för försöksverksamhet med maskinförarutbildning under 1976/77, eftersom SÖ inte tagit slutlig ställning till det föreliggande utredningsförslaget.

Situationen inför läsåret 1977/78 är i princip oförändrad. Några konkret utformade förslag föreligger således inte från SÖ. Regeringen har

därför inte funnit det möjligt att föreslå riksdagen att anslå medel för försöksverksamhet med ifrågavarande utbildning.

Utrustningen för maskinförarutbildningen är kostsam, ca 9,75 milj. kr. För närvarande anordnas kurser för förare av tyngre specialmaskiner inom arbetsmarknadsutbildningen. Hur frågor om samordning av resurserna för arbetsmarknadsutbildning och gymnasieskolutbildning skall lösas på sikt prövas av utredningen om den gymnasiala utbildningen (U 1976: 10). Utskottet, som erinrar om regeringens nu i budgetpropositionen framförda förslag om försöksverksamhet med transportteknisk gren av fordonsteknisk linje, anser att riksdagen bör avslå motionerna 1976/77: 376 och 1976/77: 495.

I motionen 1976/77: 494 läggs fram förslag i fråga om utbildning inom gruvnäringen.

Överläggningar om behovet av ytterligare utbildning inom gruvnäringen har under år 1976 förts mellan gruvnäringens samarbetsorgan för utbildningsfrågor (SAMGRUV) och SÖ. En arbetsgrupp bestående av företrädare för SAMGRUV och SÖ har bildats med syfte att utveckla lämpliga studievägar och förbättra utbildningen inom gruvnäringen. Enligt utskottets uppfattning bör denna arbetsgrupp få möjlighet att slutföra sitt arbete innan ytterligare åtgärder övervägs. Med hänvisning till redan tagna initiativ i ärendet avstyrker utskottet motionen 1976/77: 494.

I motionen 1976/77: 151 begärs att försöksverksamhet med särskild samordnad *gymnasieskola*, B-form (SSG-B), skall få bedrivas i *Årjäng*.

Försöksverksamhet med SSG-B bedrivs för närvarande i sex kommuner. Utskottet anser att försöken med SSG-B bör utvärderas, innan försök på andra orter övervägs. Vid varje sådant övervägande måste de aktuella förutsättningarna i fråga om elevunderlag, organisation, lokalresurser och skolenhetsbildning prövas liksom också konsekvenserna för angränsande kommuners gymnasieskolor. Utskottet är alltså nu inte berett förorda att ifrågavarande försöksvisa verksamhet utvidgas till ytterligare en eller flera kommuner utan föreslår att riksdagen avslår motionen 1976/77: 151.

Leksand tillhör Borlänge gymnasieregion och är icke s. k. gymnasieort. För närvarande gäller att yrkesinriktad gymnasial utbildning utanför gymnasieort får bibehållas så länge det finns en tillfredsställande elevtillströmning och ett klart avnämningintresse (prop. 1973: 77, UbU 1973: 29, rskr 1973: 243).

I motionen 1976/77: 1148 begärs att frågan om att ge orter av Leksands storlek möjlighet att *inrätta för högskolan behörighetsgrundande studievägar* prövas. Bl. a. föreslås att tvåårig teoretisk linje inrättas på sådan ort.

Elevernas intresse för de tvååriga teoretiska linjerna är sedan några

år i avtagande, vilket medför organisatoriska problem för gymnasieskolor vid vilka sådana linjer redan finns. En spridning av sådana linjer till andra orter kan därför medföra nya svårigheter. Utskottet vill erinra om att avslutad yrkesinriktad linje eller tvåårig specialkurs kan ge allmän behörighet till högskoleutbildning fr. o. m. läsåret 1977/78. Kommun kan numera inom vuxenutbildningen anordna kompletterande kurser i ett stort antal behörighetsgivande ämnen utan krav på mer än åtta deltagare, i glesbygd fem. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionen 1976/77: 1148 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Frågan om *den tvååriga trädgårdskursen* skall ha ställning som linje i gymnasieskolan har utskottet utförligt behandlat i betänkandet UbU 1975/76: 12. Med erinran om vad som därvid anförts och om att en utredning om den gymnasiala utbildningen (U 1976: 10) nyligen tillsatts föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1154.

Enligt vad utskottet inhämtat kommer trafiksäkerhetsutredningen att behandla frågan om *körkortsutbildning*. Försök med körkortsutbildning i gymnasieskolan samt statsbidrag till olika verksamheter i skolan har utskottet berört i betänkandena 1975/76: 15 och 21. Under hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 1976/77: 198 och 1976/77: 1316.

Älvsborgs läns landstingskommun har tillsatt en arbetsgrupp för utredning av *Textilinstitutets i Borås framtida organisation och verksamhet*. Denna arbetsgrupp har föreslagit landstingets förvaltningsutskott att föranstalta om en statlig utredning av hela frågekomplexet rörande tekobranschens behov av insatser för utveckling, utbildning, forskning och annan service. Utskottet har erfarit att företrädare för landstinget har tagit kontakt med regeringen i ärendet. Med hänvisning härtill anser utskottet att yrkandet i motionen 1976/77: 371 om en sådan utredning inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Motionen 1976/77: 782 om ökat statsbidrag till *inbyggd utbildning* och företagsskolor bör avslås med hänvisning till vad föredragande statsrådet i budgetpropositionen (s. 320) anför i denna fråga.

Frågor om betyg samt *urval till gymnasieskolan* har behandlats av 1973 års betygsutredning. Kommande beredning av utredningens förslag bör avvaktas och motionen 1975/76: 1425 avslås av riksdagen.

Regeringens förslag till *medelsanvisning m. m.* under förevarande anslag föranleder inte någon erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker således propositionens förslag i vad gäller bestämmelser om statsbidrag för skogsbrukets yrkesutbildning för budgetåret 1977/78 samt grunder för statsbidrag till inbyggd vårdutbildning. Utskottet har

inte heller något att erinra mot att regeringen vidtar i propositionen re-
dovisade eller andra åtgärder som bedöms erforderliga för att möjlig-
göra en fortsatt avveckling av Ingemundskolan.

Aberopande det anförda *hemställen* utskottet

1. att riksdagen beträffande korta yrkesinriktade kurser m. m. avslår motionerna 1976/77: 496 yrkandena 1 och 3, 1976/77: 791 och 1976/77: 1174,
2. att riksdagen beträffande modifierad intagning till gymnasieskolan avslår motionen 1976/77: 496 yrkandet 2,
3. att riksdagen beträffande specialkurser för omsorg om psykiskt utvecklingsstörda avslår motionen 1976/77: 1300 yrkandet 3,
4. att riksdagen beträffande yrkeskurser på invandrarspråk avslår motionen 1976/77: 1331,
5. att riksdagen beträffande musiklinje i Västerbottens län m. m. avslår motionen 1976/77: 367,
6. att riksdagen beträffande musiklinje i Skellefteå avslår motionen 1976/77: 501,
7. att riksdagen beträffande musiklinje i Boden avslår motionen 1976/77: 781,
8. att riksdagen beträffande förberedande musikutbildning avslår motionen 1976/77: 146,
9. att riksdagen beträffande klasstorlek inom gymnasieskolans vårdlinje och specialkurser på vårdområdet med anledning av propositionen 1976/77: 100 och med bifall till motionen 1976/77: 279 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
10. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med elitidrott i Ånge avslår motionen 1976/77: 497,
11. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med elitidrott i Sollefteå avslår motionen 1976/77: 772,
12. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med elitidrott i Göteborg avslår motionen 1976/77: 778,
13. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med elitidrott i Gällivare avslår motionen 1976/77: 1153,
14. att riksdagen beträffande maskinförarutbildning i Bräcke avslår motionen 1976/77: 376,
15. att riksdagen beträffande maskinförarutbildning i Ljusdal avslår motionen 1976/77: 495,
16. att riksdagen beträffande utbildning inom gruvnäringen avslår motionen 1976/77: 494,
17. att riksdagen beträffande viss gymnasieskola i Årjäng avslår motionen 1976/77: 151,

18. att riksdagen beträffande inrättande av vissa studievägar utanför gymnasieort avslår motionen 1976/77: 1148,
19. att riksdagen beträffande tvåårig trädgårdskurs avslår motionen 1976/77: 1154,
20. att riksdagen beträffande körkortsutbildning avslår motionerna 1976/77: 198 och 1976/77: 1316,
21. att riksdagen beträffande viss utredning om Textilinstitutet i Borås m. m. avslår motionen 1976/77: 371,
22. att riksdagen beträffande statsbidrag till inbyggd utbildning m. m. avslår motionen 1976/77: 782,
23. att riksdagen beträffande urval till gymnasieskolan avslår motionen 1975/76: 1425,
24. att riksdagen bemyndigar regeringen att meddela bestämmelser om statsbidrag för skogsbrukets yrkesutbildning i enlighet med vad som har förordats i propositionen 1976/77: 100,
25. att riksdagen bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att möjliggöra en fortsatt avveckling av Ingemundskolan,
26. att riksdagen godkänner de grunder för statsbidrag till inbyggd vårdutbildning som förordats i propositionen 1976/77: 100,
27. att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 2 026 500 000 kr.

2. Kostnader för viss personal vid statliga realskolor. Bidrag till driften av riksinternatskolor. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna D 19 och D 20 (s. 321—323) och hemställer

1. att riksdagen till *Kostnader för viss personal vid statliga realskolor* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. att riksdagen till *Bidrag till driften av riksinternatskolor* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 8 973 000 kr.

3. Statens skogsinstitut: Avlöningar till lärarpersonal m. m. med flera anslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna D 22—D 31 (s. 324—339) och hemställer

1. att riksdagen till *Statens skogsinstitut: Avlöningar till lärarpersonal m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 2 254 000 kr.,
2. att riksdagen till *Statens skogsinstitut: Driftkostnader* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 998 000 kr.,

3. att riksdagen till *Trädgårdsskolan i Norrköping: Utbildningskostnader* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 1 640 000 kr.,
4. att riksdagen till *Trädgårdsskolan i Norrköping: Materiel m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 198 000 kr.,
5. att riksdagen godkänner vad som förordats i propositionen 1976/77: 100 om återkrav av för mycket utbetalt statsbidrag,
6. att riksdagen till *Bidrag till Bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 1 720 000 kr.,
7. att riksdagen till *Bidrag till driften av vissa privatskolor* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 15 322 000 kr.,
8. att riksdagen till *Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 25 458 000 kr.,
9. att riksdagen till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 1 935 000 kr.,
10. att riksdagen till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1977/78 anvisar ett anslag av 45 000 kr.,
11. att riksdagen till *Vissa kurser för ingenjörer m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 1 485 000 kr.

Stockholm den 3 mars 1977

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Larsson i Staffanstorp (c), Nordstrandh (m), Jönsson i Arlöv (s), Johansson i Skärstad (c), Wiklund (s), fröken Hörlén (fp), herrar Gustafsson i Barakarby (s), Karlsson i Mariefred (c), fru Hjelm-Wallén (s), herr Sundgren (s), fröken Rogestam (c), herrar Hagberg i Örebro (s), Ullenhag (fp) och fru Rydle (m).

Reservationer

vid **punkten 1** (Bidrag till driften av gymnasieskolor)

1. beträffande *korta yrkesinriktade kurser m.m.* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Enligt utskottets" och på s. 6 slutar "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Insatser för ungdomar som är dåligt motiverade för vidare utbildning och som har stora svårigheter att få fast förankring på arbetsmarknaden måste ha högsta prioritet för skol- och arbetsmarknadsmyndigheterna. På skolans område vill utskottet särskilt framhålla skolans ansvar att informera även ungdomar som slutar efter grundskolan om de utbildningar som står till buds samt att införa korta yrkesinriktade kurser för att tillgodose de elevers behov som eljest inte väljer att påbörja studier i gymnasieskolan.

Utskottet tillstyrker förslaget i motionen 1976/77: 496 att SÖ bör få i uppdrag att planera för ytterligare 1 750 årselevplatser för kortare specialkurser inom gymnasieskolans s. k. lilla ram som enligt propositionen omfattar 25 540 årselevplatser. Härigenom skapas en permanent kursverksamhet motsvarande sammanlagt ca 2 000 årselevplatser under hela läsåret 1977/78 för sådana elever som lämnar grundskolan utan att gå vidare till gymnasieskolans längre utbildningar. Detta innebär att över 10 000 elever kommer i åtnjutande av denna utbildning.

I gymnasieskolan och arbetsmarknadsutbildningen finns särskilda introduktionskurser. Dessa kurser ger en intensifierad orientering om arbetslivet och befintliga utbildningar. Det är enligt utskottet viktigt att informationen om dessa kurser förstärks. De lokala skolmyndigheterna bör ha möjlighet att vid behov starta denna nya typ av kursverksamhet.

Statsmakterna har tidigare slagit fast att målet för sysselsättnings- och regionalpolitiken bör vara att alla ungdomar skall erbjudas arbete, praktik eller utbildning. Förslaget i motionen 1976/77: 791 att den som är 16 år och har 6 månaders arbetslivserfarenhet under vissa förutsättningar skall kunna antas till särskild yrkesinriktad kurs inom kommunal vuxenutbildning är ytterligare en åtgärd för att stimulera så många som möjligt av dem som inte går vidare till gymnasieskolan att skaffa sig en grundläggande yrkesinriktad utbildning. Bestämmelserna i 31 § förordningen (1971: 424) om kommunal och statlig vuxenutbildning bör enligt utskottets uppfattning snarast kompletteras med en särskild bestämmelse enligt vilken den som är 16 år och har 6 månaders arbetslivserfarenhet skall kunna antas till särskild yrkesinriktad utbildning om

vederbörande bedöms ha förutsättningar att följa densamma. De utbildningsresurser som samhället redan har byggt upp bör utnyttjas.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 3 i motionen 1976/77: 496 och motionen 1976/77: 791 samt med anledning av motionen 1976/77: 1174 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført om korta yrkesinriktade kurser m. m. i gymnasieskolan samt särskild yrkesinriktad kurs i kommunal vuxenutbildning.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande korta yrkesinriktade kurser m. m. med bifall till motionerna 1976/77: 496 yrkandena 1 och 3 och 1976/77: 791 samt med anledning av motionen 1976/77: 1174 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

2. beträffande *modifierad intagning till gymnasieskolan* av herrar Alemyr, Jönsson i Arlöv, Wiklund, Gustafsson i Barkarby, fru Hjelm-Wallén, herrar Sundgren och Hagberg i Örebro (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "För närvarande" och på s. 7 slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att detta intagningsystem införs reguljärt i hela landet inför intagningen 1978/79. Elcvernans studie- och yrkesval måste ses som en process där skol- och arbetsmarknadsmyndigheterna bör lämna all tänkbar hjälp. Informationen om gymnasieskolan måste ges redan under höstterminen i årskurs 9 för att underlätta det tidigare lagda valet till gymnasieskolan. Under vårterminen kan studie- och yrkesorienteringspersonalen ägna sig särskilt åt de elever som behöver ytterligare studie- och yrkesorientering för att därefter göra kompletterande val.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att SÖ bör få i uppdrag att införa modifierad intagning till gymnasieskolan i hela landet fr. o. m. läsåret 1978/79.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande modifierad intagning till gymnasieskolan med bifall till motionen 1976/77: 496 yrkandet 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

